

DİNAMİK YÖNELİMLİ ETKİLEŞİM GRUP PSİKOTERAPİSİNDE İYİLEŞMENİN BEİER CÜMLE TAMAMLAMA TESTİ İLE DEĞERLENDİRİLMESİ

Oğuzhan Herdi*, Damla Sayar Akaslan*, Ece Ağtaş Ertan*, Gülay Alptekin**,
Vesile Şentürk Cankorur***

Makale geliş tarihi/Received:17.07.2019/

Kabul tarihi/ Accepted:27.11.2019

*Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi,

**Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Hemşire,

***Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Profesör

oguzhan2036@gmail.com

damlasyr@hotmail.com

ecegts@gmail.com

gly_alptkn_07@hotmail.com

vesile.senturk@kcl.ac.uk

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0101-2663>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7807-5369>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1937-497X>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2016-2299>

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2911-8323>

ÖZET

Giriş: Grup psikoterapisi neredeyse tüm psikiyatrik tanı kategorilerinde uygulanan bir tedavi yöntemidir. Yazındaki yüzlerce kuramın var olması ile ilişkili olarak bir o kadar da grup psikoterapisi yöntemi tanımlanmıştır. Etkililiği çalışmaların birçoğunda tanıya veya semptomla özel objektif testler ile gösterilmiş olup projektif testlerin kullanıldığı çalışma sayısı sınırlıdır. Bu çalışmada dinamik yönelimli etkileşim grup psikoterapisinin etkililiğini projektif bir test olan Beier Cümle Tamamlama Testi (BCT) ile göstermek ve tedavi sonunda BCT'deki olumlu ve olumsuz ifadelerle ait puanların klinik iyileşme düzeyi ile ilişkili olduğunu göstermek amaçlanmıştır. **Yöntem:** Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü, Psikosomatik Servisinde yatarak tedavi gören 16 hastaya tedavi öncesi ve sonrasında BCT uygulanmış ve BCT'ler puanlanmıştır. Klinisyenlerden hastaları 'daha kötü', 'haliyle' ve 'daha kötü' taburcu şeklinde gruplandırılmaları istenmiştir. 'Daha kötü' taburcu kanaati verilen hasta olmadığı için analizler diğer iki grup arasında yapılmıştır. Tedavi ile BCT'deki puan değişimleri ve bu değişimlerin gruplar arasındaki farkları analiz edilmiştir. **Bulgular:** Tedavi yöntemi olumsuz ifadelerde anlamlı olarak azalma ve olumlu ifadelerde anlamlı olarak artış yaratmıştır. Tedaviden daha fazla fayda gördüğü düşünülen grubun benlik, anne ve korku ile ilişkili maddelerdeki olumlu ifadelerin artışı diğer gruba göre daha fazladır. **Sonuç:** Sonuç olarak bu çalışma ile ilk kez erişkin hastalarda grup terapisinin iyileştirici etkisi BCT gibi projektif bir testle değerlendirilmiştir. Bir çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Psikodinamik, grup psikoterapisi, Beier Cümle Tamamlama Testi.

EVALUATION OF HEALING IN DYNAMIC ORIENTED INTERACTION GROUP PSYCHOTHERAPY WITH BEIER SENTENCE COMPLETION TEST

ABSTRACT

Introduction: Group psychotherapy is a treatment method applied in almost every psychiatric diagnosis category. There are methods of group psychotherapy as much as theories in the literature. Effectiveness of group psychotherapy has been proved with objective scales specific to diagnosis or symptom in the most of the previous studies but projective tests have never been used for this purpose. In this study, we aimed to investigate the effectiveness of psychodynamic interactive group psychotherapy using Beier Sentence Completion Test (SCT) and correlation of clinical improvement with scores of positive and negative phrases in SCT.

SCT was applied before and after treatment to 16 patients who hospitalized in Ankara University Psychiatry Department Psychosomatic Unit and SCTs were scored. It was requested from clinicians to group patients in order to 'worse', same as before' and 'better' discharged. Because of there was no patients in 'worse' discharged, statistical analysis have been conducted in between other two group. Patients were divided into three groups in terms of their clinical improvement. Changes in SCT scores after treatment and differences among groups were analyzed.

Treatment caused increase in positive phrases and decrease in negative phrases. Changes in phrases about self, mother and fear is more prominent in the group achieved more improvement after treatment than other groups.

In conclusion with this study, it is the first time that the effectiveness of group psychotherapy was assessed by a projective test such like SCT in adult patients.

Keywords: Psychodynamic, group psychotherapy, Beier Sentence Completion,

GİRİŞ

Tüberküloz tanısı almış hastalarda yürütülen grup seanslarının hastalıkları üzerinde olumlu bir etki yarattığının gösterilmesi ile birlikte grup psikoterapisinin tıp dünyasına girdiği düşünülmektedir. İlk dönemlerde psikoanalitik eğilimden etkilenen grup terapileri bireysel terapiler gibi katı kurallar dahilinde yapılmaktayken günümüzde tüm bunların esnetildiği görülmektedir (Şentürk Cankorur, 2016). 1960'lı yıllarda da ülkemizde de grup terapisi analitik yönelimli olarak boy göstermeye başlamıştır. Sonrasında ise dünya ile eşlenik olarak yeni yöntemler Türk psikiyatrisinde kendine yer bulmuştur.

Mevcut literatürde yüzlerce kuramın var olması beraberinde farklı grup psikoterapilerin tanımlanmasını da getirmiştir. Yürütülen bu çalışmada tedavi yöntemi olarak kullanılan psikodinamik yönelimli grup terapisi ise ego psikolojisi, nesne ilişkileri, kendilik psikolojisi ve bağlanma teorilerinden beslenen dinamik kuramı temeline oturtmuş bir terapi yöntemidir(Ribeiro, Ribeiro, &

Von Doellinger, 2018). Teorik temellerini Bion atmış olup peşi sıra gelen kuramcılar tarafından çerçevesi genişletilmiştir (Sieradzki, 2017). Dinamik yönelimli grup psikoterapilerinin biçemi grupta bir nedenle var olamayacak hastanın yerine yeni hasta kabul edilip edilmeyeceğine, uygulandığı yere ve süresine göre farklılık göstermektedir.

Grup terapisi, bireyin günlük hayatta yaşadıklarının bir anlamda grup içerisinde yeniden deneyimlenmesi ve bu deneyimlemenin iyileştirici bir nitelikte kullanılması varsayımlarına dayanmaktadır. Tekrarlanan deneyim bu defa terapist veya terapistlerin kontrolü altında ve hem kendisine hem de grubun diğer üyelerine fayda sağlama niyetinde olan diğer grup üyelerinin gözleri önünde sergilenmektedir. Davranış bilimleri açısından bakıldığında da grup içerisinde yaşanan durum üyelere belli bir tepkiye (davranış veya duygu) neden olur ve bu tepkisi nedeni ile diğer üyelere geri bildirim alan grup üyesinin verdiği tepkiyi gözden geçirdiği ve değişikliğe gittiği öne sürülmektedir. (Hopfenberg, 2015).

Grup psikoterapisinin önde gelen isimlerinden olan Irwin Yalom, umut aşılama, evrensellik, bilgi aktarımı, özgecilik, birincil aile grubunun onarıcı yinelenişi, toplumsallaştırma tekniklerinin gelişimi, taklitçi davranış, bireylerarası öğrenme, grup bağlılığı, katarsis, varoluşsal etmenler olmak üzere on bir tane tedavi edici nitelikte deneyim tanımlamıştır (Yalom, Tangör, & Karaçam, 2002). Ülkemizde de “İyileştirici Etmenler Cümle Listesi (Q sort check list)” dinamik yönelimli etkileşim grup psikoterapisi ve farmakoterapi uygulanan 3 hasta grubunda “aile ilişkilerinin yeniden yaşanması”, “kişilerarası öğrenme” ve “grup bütünlüğü” ilk üç iyileştirici deneyim olarak bulunmuştur (Şentürk, Arslan, & Çevik, 2006).

Grup psikoterapisi aracılığıyla hastalardaki iyileşmenin bir diğer deyişle uygulanan terapi yönteminin etkililiğinin gösterildiği çalışmalara göz atıldığında depresyon, anksiyete bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu (TTSB), yeme bozuklukları, kişilik bozuklukları ve psikotik bozukluklar gibi psikopatolojiler üzerinde yapılmış pek çok çalışma mevcuttur (Ivezić et al., 2017; Kvarstein, Nordviste, Dragland, & Wilberg, 2017; Maxwell, Tasca, Ritchie, Balfour, & Bissada, 2014). Ancak dinamik yönelimli grup psikoterapiler (DYGP) ile ilgili gözden geçirme ve metaanaliz çalışmalarının sayısı sınırlıdır. Yürütülen bir gözden geçirme çalışmasında, çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalan erişkinlerde DYGP'nin hem psikiyatrik hem de sosyal uyum ile kişilerarası ilişkiler üzerinde iyileştirici etkiye sahip olduğundan söz edilmiştir(Callahan, Price, & Hilsenroth, 2004). TSSB tanısı almış 158 savaş gazisi ile yapılan çalışmada bir yıl boyunca haftada bir seans olmak üzere uygulanan DYGP'nin hem TSSB hem de depresif belirtileri azalttığı gösterilmiştir (Levi ve ark., 2017). Kişilik bozuklukları ile yapılan bir çalışmada ise 12 hafta boyunca uygulanan DYGP'nin nörotisizm ve dışavurum puanlarında azalma yarattığı gösterilmiştir(Sieradzki, 2017). SCL 90-R kullanılarak yürütülen bir etkililik çalışmasında ise tanı açısından heterojen 236 ayaktan hastaya DYGP uygulanmış ve uygulanan 39 seans psikoterapinin bu grup hastada orta-büyük etki alanına sahip olduğu gösterilmiştir(Jensen, Mortensen, & Lotz, 2010). Benzer etki alanı ergen ve genç erişkin örneklem grubunda yürütülen bir çalışma da ortaya konmuştur(Edlund & Carlberg, 2016).

Tüm bu söz edilen çalışmalarda hastalarda tedavi süreci ile birlikte gelen iyileşme, genel hastalık ciddiyetini değerlendiren veya semptomla özel ölçekler kullanılarak değerlendirilmiştir. Bilgimiz dahilinde Beier Cümle Tamamlama testi (BCT) bireysel veya grup terapisinde elde edilen iyilik

halinin değerlendirilmesi için kullanılmamıştır. Katılımcıların maddeleri kolaylıkla ve hızlıca yanıtlayabilmesi, belirli bir eğitim düzeyini şart koşmaması, maddi açıdan zorlayıcı olmaması gibi özellikleri tedavi sürecinde BCT'yi önemli yere oturtmaktadır. Ülkemizde yapılan iki tane uzmanlık tezi hastalarda müdahale öncesi ve sonrasında BCT uygulaması ile müdahalenin etkisi değerlendirilmiş olup bunlardan ilki 8-10 yaş grubu çocuklara uygulanan psikolojik danışmanlıkla ilgilidir (Akçay, 2018). Akçay'ın tezinde çocuklara uygulanan, Bilişsel Davranışçı Terapi modelini temel alan psikolojik danışmanlık seanslarının etkililiği BCT ile değerlendirilmiştir. Yürütülen çalışmada 76 çocuğa BCT verilmiş, korkuya karşı olumsuz ifadeleri fazla olan ve olmayan şekilde grup önce ikiye ayrılmış sonrasında korkuya karşı olumsuz ifadeleri olan 26 çocuk da kendi içerisinde iki gruba ayrılmıştır. Toplamda üç grup oluşturan ekip bir gruba psikolojik danışmanlık seanslarını, ikinci gruba korku ile ilişkili müdahalede bulunmadan danışmanlık seansı, üçüncü gruba ise kontrol grubu olarak kullanmışlardır ve sonuç olarak uyguladıkları yöntemin korku üzerinde ve genel iyilik hali üzerinde etkili olduğunu bir projektif test kullanarak göstermişlerdir. BCT'nin kullanıldığı bir diğer çalışmada ise travmaya maruz kalmış lise çağındaki ergenler üzerinde uygulanan kısa acil psikolojik danışma tedavisinin etkililiği değerlendirilmiştir (Çitil, 2016).

Bu çalışmada dinamik yönelimli etkileşim grup psikoterapisinin etkililiğinin projektif bir test olan Beier Cümle Tamamlama ile gösterilmesi ve tedavi sonunda BCT'deki olumlu ve olumsuz ifadeler ait puanların klinik iyileşme düzeyi ile ilişkili olduğunun gösterilmesi amaçlanmıştır. Hipotezimiz BCT, dinamik yönelimli etkileşim psikoterapisinin etkililiğini gösteren projektif bir testtir ve bu etkililik düzeyi BCT'deki olumlu ifadelerin artışı ve olumsuz ifadelerin azalışı ile paralellik gösterir.

YÖNTEM

Örnekleme

Eylül-Aralık 2018 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Psikosomatik Servisine 2 ay süre ile yatarak tedavi görmesi adına kabul edilen 16 hasta ile çalışma yürütülmüştür.

Kullanılan Veri Araçları

Yaş, cinsiyet ve medeni durum ile ilgili bilgiler ve hastaların almış oldukları tanımlar yatış öncesinde yapılan anamnez görüşmelerinin not edildiği dosyalardan elde edilmiştir.

Beier Cümle Tamamlama Testi

Yarı yapılandırılmış projektif bir test olan BCT, Beier tarafından bireylerin genel tutumlarını, eğilimlerini ve isteklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş olup Alibal (1994) tarafından dilimize uyarlanmıştır (Alibal, 1994). Beier Cümle Tamamlama Testi'nin 56 eksik cümle içeren A formu 8-16 yaş arasındaki çocuklara uygulanmaktadır. 67 eksik cümle içeren B formu ise 16 yaş üzeri kişilere verilmektedir. Yürütülen bu çalışmada hastalara B Formu verilmiştir. Testin alt boyutları, geçmişe karşı tavırlar beş madde (Örnek: "Çocukken..."), geleceğe karşı tavırlar beş madde (Örnek: "Emelim ve isteğim..."), benlik duygusu altı madde (Örnek: "Kendi kendimi kontrol etmekte..."), anne algısı 5

madde (Örnek: "Annelerin iyisi..."), baba algısı beş madde (Örnek: "Babamı severim fakat..."), ev ve aile ilişkilerine karşı tavırlar beş madde (Örnek: "Evde olduğum zaman..."), arkadaşlara karşı tavırlar beş madde (Örnek: "İyi arkadaşlar..."), otoriteye karşı tavırlar beş madde (Örnek: "İşlerin başında ben olsam..."), korku ve endişeler beş madde (Örnek: "... için korkuyorum."), suçluluk duyguları beş madde (Örnek: "En büyük kabahat..."), okul ve işe karşı tavırlar beş madde (Örnek: "İlerdeki işim..."), karşı cinsle olan ilişkilere karşı tavırlar beş madde (Örnek: "Cinsel ilişkiler..."), genel tavırlar altı madde (Örnek: "Hayat...") olacak şekilde belirlenmiştir.

Testin değerlendirilmesinde tamamlanan cümlelere olumlu-olumsuz ya da nötr olma durumlarına göre incelenmektedir. Testin değerlendirilmesinde üç adım mevcuttur. İlk olarak bireyin tamamladığı cümlenin olumlu, olumsuz veya nötr bir ifade olmasına göre değerlendirici tarafından olumlu (+) / olumsuz (-) / nötr (0) şeklinde puan verilmektedir. Sonrasında her alt gruba ait +,- ve 0'lar toplanmakta ve bireyle ilgili genel bir kanıya varılmaktadır. Daha sonrasında ise içerik değerlendirilmesi yapılarak yapısal ve konusal işaretler ortaya konmaktadır (puanlama detayları için (Bayanoğlu, n.d.).

Çalışma Dizaynı

Yukarıda belirtilen süre zarfında serviste 2 farklı grup dönemi olmuştur. İlk dönemde 12, ikinci dönemde 11 hasta servise yatırılarak tedavileri başlanmıştır. Hastaların her birine servise kabul edilmeden önce Minnesota Çoklu Kişilik Envanteri (İngilizce kısaltması MMPI), Beck Depresyon ve Anksiyete ölçekleri ve BCT uygulanmıştır. 23 hastanın 20 tanesi 2 aylık tedavi sürecini tamamlayabilmiştir. 3 hasta servis kurallarına uyum gösteremedikleri için tedavilerinin başka servislerde devam ettirilmiş olması ve 1 hastanın yatış sürecini sonuna kadar tamamlamasına rağmen bu süreçte manik epizot yaşaması nedeni ile bu hastaya ait veriler de kullanılmamıştır. 3 hastanın da yatış sırasında uygulanan psikolojik değerlendirme testlerine ulaşamadığı için çalışmadan çıkartılmışlardır.

2 aylık yatış süreçlerinde hastalara haftada 2 gün olmak üzere ortalama 50 dakika kadar süren etkileşim odaklı psikodinamik yönelimli grup psikoterapisi uygulanmıştır. Grup seanslarında servis sorumlusu olan terapist ve bir koterapist yer almıştır. Tedavi ekibinin geri kalan üyeleri ise seansları aynalı camın arkasından izlemişlerdir ve seans sonlarında terapist ile koterapiste geri bildirimde bulunmuştur. Grup psikoterapisinin yanı sıra hastalarla haftada iki kez olmak üzere serviste çalışan asistan doktorlar tarafından ortalama 20 dakika kadar süren bireysel görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelere hastayı takip eden intern doktor da eşlik etmiştir. Hafta içlerinde serviste kalma zorunluluğu olup hafta sonlarında hastane dışında vakit geçirebilme imkanları bulunan hastalara serviste buldukları süre zarfında serviste çalışan hemşireler ve psikologlar tarafından uğraş terapileri uygulanmıştır. Yanı sıra tedavi ekibi tarafından ihtiyacı olduğu düşünülen hastalara ise farmakoterapi başlanmıştır.

Çalışmaya dahil edilen 16 hastaya 2 aylık tedavi sürecinin sonunda BCT tekrar uygulanmıştır. Tedavi öncesi ve sonrası BCT'ler her iki grupta da yer alan asistan doktor (araştırma yazarı), her iki grubu takip eden bir hemşire ve en az 2 ay serviste çalışmış olan iki asistan doktor tarafından yapılmıştır. Bu iki asistan doktordan biri ilk grubun tedavi ve takip sürecinde yer almışken diğer ikinci

grubun tedavi ve takip sürecinde yer almıştır ve takip etmedikleri gruptaki hastaların BCT'lerini puanlamışlardır. Puanlama sistemi yöntem kısmında anlatılmış olup puanlamayı yapan ekibe bu sistem puanlama yapılmadan önce tarif edilmiştir. BCT'de yer alan her bir alt grup için her üç puanlayıcının verdiği +, - ve 0 lar ayrı ayrı toplanıp 3'e bölünerek ortalama puanlar elde edilmiştir. Aynı zamanda puanlamayı yapan ekibe hastaların klinik olarak iyileşmelerini değerlendirmeleri adına bir kanaat bildirmeleri (daha kötü, haliyle veya daha iyi) istenmiştir. Her iki grubun da tedavi sürecinde yer alan iki araştırmacı tüm örneklem klinik olarak iyileşmeleri üzerine kanaat bildirmişken diğer iki araştırmacı takip ettikleri hastaların klinik olarak iyileşmeleri üzerine kanaat bildirmişlerdir. Araştırmacılar klinik kanaatlerini hastaların semptomlarında azalma, işlevsellikte artış, kişilerarası ilişkilerde çatışmaların azalması ve servis kurallarına uyum konusunda edindikleri gözleme dayanarak vermişlerdir. Semptomlarda azalma hastaların başvurudaki belirti ve bulgularındaki klinisyen gözlemine göre olan azalma ile değerlendirilmişken işlevsellikteki artış kat içerisinde gerçekleştirilen uğraş aktivitelerine katılım düzeyindeki artış ile değerlendirilmiştir. Kişilerarası ilişkilerdeki çatışmalar diğer hastalar ve tedavi ekibi ile olan davranış ve tutumlardaki iyileşme ile değerlendirilmiştir. Toplamda her bir hasta için üç araştırmacı tarafından kanaat bildirilmiştir. Eğer iki araştırmacı aynı diğer farklı kanaatte bulunmuşsa iki araştırmacının verdiği kanaat, üç araştırmacı da farklı kanaat getirmişse 'haliyle' taburcu kanaati kabul edilmiştir.

İstatiksel Yöntemler

Çalışmada oluşturulan hipotezler doğrultusunda SPSS 21.0 programı kullanılarak analizler yürütülmüştür. İlk olarak hastalara ait sosyodemografik değişkenlerin betimleyici özellikleri incelenmiştir. Yürütülen analizden elde edilen sonuçlar BCT puanlarının normal dağıldığına işaret etmektedir. Tüm örnekleme BCT puanlarının tedavi öncesi ve tedavi sonrası arasında nasıl bir değişim gösterdiğini incelemek amacıyla bağımlı gruplar t-testi analizi kullanılmıştır. İleri analizlerde klinik iyilik hallerine göre örneklem üç gruba ayrılmıştır. Ancak 'daha kötü' klinik kanaati verilen hasta bulunmadığı için analizler 'haliyle' ve 'daha iyi' klinik kanaati verilen gruplarda yapılmıştır. İki grubun tedavi öncesi ve sonrası elde edilen BCT puanlarını karşılaştırmak ve puan değişimleri açısından gruplar arasında bir fark olup olmadığını incelemek için Student's T testi uygulanmıştır. Dağılım analizi sonuçları, her iki gruptan elde edilen BCT puanlarının normal dağıldığını göstermektedir.

BULGULAR

Örneklemin yaş ortalaması 38.25 ± 12.04 'tür. Hastaların %56.3'ü (n=9) kadın, %43.8'i (n=7) erkektir. Medeni durum açısından %50'si (n=8) bekar olup %37.5'i (n=6) evli ve %12.5'i (n=2) boşanmıştır.

Örneklemin klinik tanı açısından heterojen bir grup olduğu görülmüştür. Hastaların %18.8'nde (n=3) majör depresyon, %12.5'nde (n=2) bedensel belirti bozukluğu, %12.5'nde (n=2) obsesif kompulsif bozukluk, %12.5'inde (n=2) aktif psikotik belirtisi olmayan şizofreni tanısı mevcuttur, geri kalan %43.8'nde (n=7) ise diğer klinik tablolar mevcuttur (Yeme bozukluğu, anksiyete bozukluğu vd.) (Tablo 1).

Tablo 1. Sosyodemografik Özellikler ve Klinik Tanılar

	%	N=	Ortalama ± SD
Yaş			38,25 ± 12,04
Cinsiyet			
Kadın	56,3	9	
Erkek	43,8	7	
Medeni Durum			
Bekar	50	8	
Evli	37,5	6	
Boşanmış	12,5	2	
Klinik Tanı			
Majör Depresyon	18,8	3	
Bedensel Belirti	12,5	2	
Bozukluğu			
Obsesif Kompulsif	12,5	2	
Bozukluk			
Şizofreni	12,5	2	
Diğer	43,8	7	

Tedavi öncesi BCT'den elde edilen puanlarda olumlu ifadelerin ortalaması 15.33 ± 5.99 , olumsuz ifadelerin 26.48 ± 8.93 ve nötr ifadelerin ortalaması 23.91 ± 5.65 'tir. Tedavi sonrası verilen BCT'den elde edilen puanlardaki olumlu, olumsuz ve nötr ifadelerin ortalamaları ise sırasıyla 26.23 ± 7.08 ; 13.69 ± 7.97 ; 23.89 ± 5.35 'tir.

Tedavinin iyileştirici etkisini göstermek için yapılan Bağımlı gruplar t testi analiz sonuçları hastaların dile getirdiği olumlu ifadelerin toplamında anlamlı düzeyde artış olduğunu ($t = -7.030$, $p < .001$), olumsuz ifadelerin toplamında anlamlı düzeyde azalma olduğunu ($t = 7.418$, $p < .001$) göstermektedir. Ancak toplam nötr ifadelerde anlamlı düzeyde herhangi bir değişimin ($t = .110$, $p = .985$) varlığı görülmemiştir.

BCT'nin alt grupları bağımlı gruplar t testi ile değerlendirildiğinde ise hastaların geçmişe karşı tavırlar alanında bildirilen olumsuz ifadelerde anlamlı bir azalma olduğu ($t = -1.865$, $p = 0.030$), geleceğe karşı tavırlar alt alanında bildirdikleri olumlu ifadelerde artış ($t = -5.401$, $p < .001$), olumsuz ifadelerde ise azalış olduğu ($t = 4.737$, $p < .001$), benliğe karşı tavırlar alanındaki olumlu ifadelerde artış ($t = -6.421$, $p < .001$), olumsuz ifadelerde azalış ($t = 7.450$, $p < .001$), anneye karşı tavırlar alanındaki olumlu ifadelerde artış ($t = -4.404$, $p = .001$), olumsuz ifadelerde azalış ($t = 4.011$, $p = .001$), babaya karşı tavırlar alanındaki olumlu ifadelerde artış ($t = -3.226$, $p = .006$), olumsuz ifadelerde azalış ($t = 4.148$, $p = .001$), ev ve aile ilişkilerine karşı tavırlar alanındaki olumlu ifadelerde artış ($t = -3.567$, $p = .003$), arkadaş ilişkilerine karşı tavırlar alanındaki olumsuz ifadelerde azalış ($t = 2.339$, $p = .034$), otoriteye karşı tavırlar alanındaki olumsuz ifadelerde azalış ($t = 2.787$, $p = .014$), korku ve endişeler alanındaki olumlu ifadelerde artış ($t = -4.411$, $p = .001$), olumsuz ifadelerde azalış ($t = 4.369$, $p = .001$), suçluluk duyguları alanındaki olumlu ifadelerde artış ($t = -4.400$, $p = .001$), olumsuz ifadelerde azalış ($t = 3.946$, $p = .001$), okul ve iş ilişkili olumlu ifadelerde artış ($t = -3.251$, $p = .005$), olumsuz ifadelerde azalış ($t = 4.361$, $p = .001$), karşı cinse karşı tavırlar alanındaki olumsuz

ifadelerde azalış ($t = 2.775, p = .014$), genel tavırlarla ilişkili olumlu ifadelerde artış ($t = -3.964, p = .001$), olumsuz ifadelerde ise azalış ($t = 4.546, p < .001$) olduğu saptanmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Grup Terapisinin İyileştirici Etkisinin BCT ile Değerlendirilmesi

Total BCT Puanları	T	p	
Olumlu İfadeler	t= -7,030	p<0,001	
Olumsuz İfadeler	t=7,418	p<0,001	
Nötr İfadeler	t=0,110	p=0,985	
BCT Alt Grup Puanları			
Geçmişe Karşı Olumsuz İfadeler	t=-1,865	p=0,030	
Geleceğe Karşı Olumlu İfadeler	t=-5,401	p<0,001	
Olumsuz İfadeler	t=4,737	p<0,001	
Benliğe Karşı Olumlu İfadeler	t=-6,421	p<0,001	
Olumsuz İfadeler	t=7,450	p<0,001	
Anneye Karşı Olumlu İfadeler	t=-4,404	p=0,001	
Olumsuz İfadeler	t=4,011	p=0,001	
Babaya Karşı Olumlu İfadeler	t=-3,226	p=0,006	
Olumsuz İfadeler	t=4,148	p=0,001	
Ev ve Aile İlişkilerine Karşı Olumlu İfadeler	t=-3,567	p=0,003	
Arkadaş İlişkilerine Karşı Olumsuz İfadeler	t=2,339	p=0,034	
Otoriteye Karşı Olumsuz İfadeler	t=2,787	p=0,014	
Korku İlişkili Olumlu İfadeler	t=-4,411	p=0,001	
Olumsuz İfadeler	t=4,369	p=0,001	
Suçluluk İlişkili Olumlu İfadeler	t=-4,400	p=0,001	
Olumsuz İfadeler	t=3,946	p=0,001	
Okul ve İş İlişkili Olumlu İfadeler	-3,251	0,005	
Olumsuz İfadeler	4,361	0,001	
Karşı Cins Karşı Olumsuz İfadeler	2,775	0,014	
Genel Tavırlar İlişkili Olumlu İfadeler	-3,964	0,001	
Olumsuz İfadeler	4,546	<0,001	
P<0,050 istatistiksel anlamlılık değeridir. Her bir alt grup için olumsuz ifadeler ve nötr ifadeler için de analizler yapılmış olup tabloda sadece anlamlı olanlara yer verilmiştir.			

Örneklemin %68,8'i (n=11) "daha iyi taburcu oldu", %31,3'ü ise (n=8) "haliyle taburcu oldu" olarak nitelendirilmiştir. Ancak "Daha kötü halde taburcu oldu" şeklinde klinisyen tarafından değerlendirilen herhangi bir hastanın bulunmadığı görülmüştür. Bu nedenle ileri analizler iki grup (haliyle taburcu oldu; daha iyi taburcu oldu) arasında yürütülmüştür. Bu iki hasta grubuna tedavi öncesi ve sonrasında verilen BCT'lerde yer alan her bir ifadeye ait toplam puanlar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (tedavi öncesi verilen BCT için sırasıyla toplam olumlu ifadeler için $p = .561$, toplam olumsuz ifadeler için $p = .867$, toplam nötr ifadeler için $p = .663$; tedavi sonrası verilen BCT için sırasıyla $p = .106$, $p = .135$, $p = .540$). Alt grup analizlerde ise tedavi sonrası verilen BCT'nin genel tavırlar, korku ve endişeler ile benlik duygusu alanlarındaki ifadeler daha iyi taburcu olan hastalarda anlamlı olarak daha az olduğu (sırasıyla $p = .031$; $p = .047$; $p = .043$), korku ve endişeler ile benlik duygusu alanlarındaki olumlu ifadeler daha iyi olan grupta anlamlı olarak daha fazla olduğu görülmüştür (sırasıyla $p = .007$; $p = .031$).

Puanlardaki değişim ile klinisyenin iyilik hali bakımından gözlemi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla da tedavi öncesi ve sonrası her bir ifade grubu ve başlık için puanlar arasındaki fark üzerinden analizler yapılmıştır. Puan farklarının normal dağıldığı görülmüştür. Toplam olumlu ifadelerin daha iyi taburcu olan hastalarda daha fazla arttığı ($p = .009$) olumsuz ifadelerin ise daha fazla azaldığı ($p = .043$) görülmüştür. Özellikle de korku ve endişeler, anneye karşı tavırlar ve benlik duygusu alt alanlarındaki olumlu ifadelerin daha iyi taburcu olan hastalarda daha fazla arttığı bulunmuştur (sırasıyla $p = .002$; $p = .032$; $p = .008$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada dinamik yönelimli etkileşim grup psikoterapisinin BCT'deki olumlu ifadeler ve olumsuz ifadeler üzerinde etkili olduğunu, BCT'nin alt grupları açısından bakıldığında ise özellikle gelecek, benlik, anne, suçluluk, korku ve genel tavırlar ilişkili ifadeler üzerinde kuvvetli; geçmiş, baba, okul ve iş, karşı cins, arkadaş ilişkili ifadelerde ise hafif ve orta düzeyde etkili olduğu gösterildi. Aynı zamanda etkililik düzeyinin olumlu ifadelerin artması ve olumsuz ifadelerin azalması ile paralel olduğu bulundu. Alan yazında bir ilk niteliğini taşıyan bu çalışmadan elde edilen sonuçlar, BCT ile serviste uygulanan etkileşim odaklı psikodinamik yönelimli grup psikoterapisine bağlı klinik iyileşmenin tanı açısından heterojen örneklem üzerinde bile ortaya konabileceğini göstermektedir. Tedavi öncesi ve sonrası BCT'ler incelendiğinde uygulanan tedavi metodunun olumlu ifadelerde artışa ve olumsuz ifadelerde azalışa yol açtığı gösterilmiştir ve bu veriler tedavi modalitemizin başarılı olduğuna işaret etmektedir.

BCT'nin alt başlıkları değerlendirildiğinde neredeyse tüm alt gruplarda anlamlı değişiklikler gözlenmiştir. Geçmişe karşı olumsuz ifadelerde olan azalma hastanın grup sürecinde psikolojik olarak gerileyerek (regresyon) tedavi sürecinde bir anlamda geçmişine bakışımı yeniden yapılandırması ile ilişkili olabilir. 2 ay sürecinde aynı serviste yaşayan hastalar bir anlamda dışarıdaki hayatın bir benzerini oluşturmaktadırlar. Psikodinamiğin temel kavramlarından biri olan kişinin ilk dönem kurduğu ilişkilerin ilerleyen hayatta yeni kurulan ilişkilerde tekrarlar nitelikte ortaya çıkması olan

aktarım kavramı tedavi protokolümüzün de temelini oluşturmaktadır. Bu açıdan düşünüldüğünde geçmiş ilişkilerin mevcut zamanda tekrarlanması ile geçmiş deneyimler tekrarlanmış ve yeniden yapılanma sürecine girmiş olabilir. Yine bulgularımızda anne, baba, ev ve aileye karşı olan ifadelerdeki değişimler de bu açıdan açıklanabilir. Uyguladığımız tedavi modalitesi bu aktarımların ortaya çıkmasını ve gündelik hayatta kurulan ilişkilerin tekrarlanması için tasarlanmıştır. Tedavi ekibi her sabah kendi aralarında hastaların bir önceki akşamının nasıl geçtiği hakkında bilgi edinir, edinilen bilgileri yorumlar ve hastaların gelişimi hakkında tartışır. Bu toplantıların peşi sıra hastalarla günaydın toplantısı yapılır. Günaydın toplantılarında ise hedef hastaların tedavi ekibinin gözetimi altında tedavi ekibini serviste bulunmadığı dönemde neler deneyimlediklerini, kendileri ile ilgili bir yaşantı ve bu yaşantının yarattığı duyguyu dile getirmeleridir. Grup terapi seansları, bireysel görüşmeler ve ortak toplantılar haricinde ise hastalar serviste birlikte vakit geçirmektedirler. Geçirdikleri vaktin büyük çoğunluğu ve bunun sonucu olarak ortaya çıkan etkileşimler tedavi ekibi tarafından gözlenmektedir. Kısaca tarif ettiğimiz tedavi modalitemiz Yalom'un iyileştirici etmenler olarak belirttiği 11 maddenin her birine sahiptir. Yalom'un iyileştirici etmenleri düşünüldüğünde BCT bu maddelerin her birini değerlendirmektedir. BCT'nin yarı yapılandırılmış ve projektif bir ölçüm aracı özelliği taşımasıyla hastaların kendilerini daha iyi bir şekilde ifade edebilmeleri sağlanmaktadır. BCT ile hastaların duygusal çatışmaları, fantezileri ve düşünceleri klinisyen tarafından daha iyi anlaşılmaktadır. Aynı zamanda hızlı ve ucuz olması, uygulanması için Rorschach, TAT testleri gibi özel bir eğitime ihtiyaç duyulmaması bu testi daha kıymetli hale getirmektedir.

Tedavi sonucunda benliğe karşı tutumlarda ortaya çıkan değişimler bir diğer önemli gözlemimizdir. Tüm psikoterapi süreçleri bir anlamda benliğin yeniden yapılandırılma süreci olarak tarif edildiğinden bu bulguları elde etmemiz şaşırtıcı değildir.

Klinisyenin gözlemi doğrultusunda taburculuk döneminde klinik iyileşmenin daha yüksek olduğu düşünülen hastalarda toplam olumlu ifadeler daha fazla artmış, toplam olumsuz ifadeler ise daha fazla azalmıştır. Her ne kadar bu değerlendirme yönteminin gözleme dayalı olması bir kısıtlılık olduğu bilirse de BCT'deki klinik iyileşme sonuçları ile korele olduğu görülmektedir. Grup terapisinde iyileşme daha çok ölçeklerle değerlendirilmiş olup BCT'nin herhangi bir ölçek veya erişkinlerde semptomlarda iyileşme ile ilişkisini gösteren bilgimiz dahilinde bir çalışma yoktur (Jensen et al., 2010; Levi et al., 2017; Sieradzki, 2017). Psikiyatrik danışmanlık yapılan 8-10 yaşındaki çocuklarda çalışmamızdaki dizayna benzer şekilde tedavinin sonunda BCT'nin çocuklar için olan A formunun tekrar verildiği bir tez çalışmasında da yapılan danışmanlığın bu yaş grubu çocuklarda BCT'deki olumlu ifadelerin arttığı olumsuz ifadelerin ise azaldığı özellikle korku ve genel durumlara karşı olan tavırlardaki olumsuz ifadelerin azaldığı gösterilmiştir (Akçay, 2018). Bu çalışmada da hem tedavi sonucunda korku ve genel durumlara karşı olan olumlu ifadelerde artış hem de klinik olarak daha iyi olduğu düşünülen hastalarda bu artışın daha fazla olduğunu gözlenmiştir. Tedavi modalitemizde tedavi ekibi ve hastaların ortak toplantılarında, grup terapisinde seanslarında ve servis içi aktivitelerde hastaların korkuları ile baş etmeleri için müdahaleler ve davranışçı önerilerde bulunmaktadır. Özellikle duygu ifadesi veya rahatsız hissettiği durumu dile getirmekten korkan hastalar tedavi ekibinin gözetimi altında paylaşımda bulunmaları için desteklenmektedirler. Korku ilişkili tutumlardaki değişiklikler tedavinin bir getirisi olarak düşünülebilir.

Bir diğerk bulgu ise daha iyi bir halde taburcu olduğu düşünölen hastaların anneye karşı olan tutumlarından olan değışikliklerdir. Bu durum öncelikle grup seanslarını yürüten ve aynı zamanda servisin sorumlu hocasının kadın olması ile açıklanabilir. Gerek aktarımların analizi gerekse korku ile ilgili olan durumda ifade edilenle benzer şekilde otoriter bir fiğüre karşı oluşan duygu veya otoriter kişiden duyulan rahatsızlığın ifade edilmesinin tedavi ekibi tarafından desteklenmesi hastalarda anneye yönelik olan tutumlarda iyileşmeye yol açmış olabilir.

Bu çalışmanın güçlü yanları, erişkin grupta grup psikoterapisinde gözlemlenen iyileşmenin BCT ile ortaya konulması ve aynı zamanda BCT'deki ifade değışiklikleri ile klinik iyileşme arasındaki korelasyonu ortaya koyan ilk çalışmadır. Projektif bir test kullanılarak yapılan çalışmamız hastaların kendilerini ölçek maddeleri ile sınırlandırarak değıl kendi cümleleri ile ifade etmelerine olanak sağlamıştır ve bu da çalışmamızı güçlü kılan bir diğerk özelliktir.

Çalışmanın sınırlılıklarının en başında hastaların klinik iyileşmeleri objektif testlerle değıl klinisyen gözlemi ile yapılmıştır. Ancak servisimizde yatan hastalarımız göz önüne alındığında her birinin birincil bir DSM V' te yer alan tanısı olmakla birlikte sadece bir tanı kategorisi hastaları tanımlamak için yeterli değıldir. Obsesif kompulsif bozukluğu olan hastada aynı zamanda depresyon, anksiyete belirtileri de bulunabilir, psikotik özellikleri olan bir hastanın aynı zamanda çocukluk çağı travmaları ve uzamış/kronik yaşları olabilir. Bu açıdan bakıldığında hastaların klinik iyileşmelerinin tedavi ekibinin gözlemlerine dayanarak değıerlendirilmesi bir hastaya her bir semptom grubu için farklı bir ölçek vermekten daha uygulanabilir bir tercih olmuştur. Servisimizin özellikleri göz önünde bulundurulduğunda yatarak takip edilmelerine onay verilen hastalar tek bir tanı kategorisine ait tanısı olan kişilerden oluşmamakta heterojen bir grup özelliğı taşımaktadır. Bu nedenle klinik iyileşme için objektif testlerin kullanımı uygulanabilir gözükmemektedir. Bir diğerk sınırlılığımız ise hastaların yazdıkları cümlelerin olumlu, olumsuz veya nötr olduğuna kanaat verilmesi öznel olmuştur. Öznelliğın ortadan kaldırılması adına testler hastaları tanımayan bir başka hekime de puanlatırılmıştır. Ancak yine de iki ay boyunca hastaları takip eden hekim ve hemşirenin cümleleri yorumlamasına bağılı ortaya çıkacak yanlılık bir sınırlılıktır. Her ne kadar yazımızda grup psikoterapisinin etkililiğine vurgu yapmış olsak da değınilmesi gereken bir konu da hastaların sadece grup psikoterapisi tedavisi almamalarıdır. İhtiyaç duyulan hastalarda farmakoterapinin kullanılmış olması ve tüm hastaların aynı zamanda bireysel psikoterapiler ve uğraş aktivitelerine katılmış olması çalışmamız için karıştırıcı bir faktördür. BCT'deki ifadelerin değışimi farmakoterapiye bağılı azalan psikiyatrik semptomlar nedeni ile mi oldu sorusunun yanıtını bu çalışma tasarımı ile vermek mümkün değıldir. Bu sorunun cevabı ancak randomize kontrollü çalışmalar ile verilebilir. BCT'nin ne kadar süre zarfından sonra tekrarlanabilir olduğu alan yazında belirtilmemiştir. Bu nedenle hastaların 2 ay sonrasında tekrar BCT doldurmalarının nasıl bir etkisi olabileceğı bilinmemektedir. Hastaların hem kendilerine karşı hem de tedavi ekibine karşı durumlarını iyi gösterme ihtimallerinin varlığı da sonuçlarımız üzerinde etkili olmuş olabilir. Ancak bu tür bir yanlılığın aşılması mümkün değıldir. Son olarak örneklemin küçük olması da çalışmamız için bir sınırlılık yaratmıştır.

SONUÇ

Sonuç olarak bu çalışma BCT'nin erişkin hastalarda grup terapisinden elde edilen iyileşmenin gösterilmesi için kullanıldığı ilk çalışmadır. Tedavi sonucunda BCT'deki olumlu ifadelerin arttığı, olumsuz ifadelerin azaldığı, klinik iyileşme ile BCT'deki olumlu ifadelerin artışı ve olumsuz ifadelerin artışı arasında bir korelasyonun varlığı saptanmıştır. Hastaları tek bir tanı kategorisine sıkıştırarak ölçekler ile iyilik halinin değerlendirilmesinden bir anlamda yeniden yapılanma olan psikoterapi süreçlerinde elde edilen iyiliğin projektif testlerle gösterilmesinin önermekteyiz. Bu yazı öncül bir çalışma olup yapılandırılmış tanı ölçekleri (depresyon, anksiyete vs. belirtileri değerlendiren ölçekler) eklenerek daha ileri çalışmalar gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Akçay, I. (2018). *Analyzing the effects of group psychological counseling program according to results of projective assessment tests applied to 8-10 years old children*. Yeditepe University.
- Alibal, M. (1994). Projektif testlerle kişilik değerlendirmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 193–209.
- Bayanoğlu, S. (n.d.). https://www.academia.edu/8470027/beier_c%C3%BCmle_tamamlama. Retrieved from https://www.academia.edu/8470027/beier_cümle_tamamlama
- Callahan, K. L., Price, J. L., & Hilsenroth, M. J. (2004). A review of interpersonal-psychodynamic group psychotherapy outcomes for adult survivors of childhood sexual abuse. *International Journal of Group Psychotherapy*. <https://doi.org/10.1521/ijgp.54.4.491.42770>
- Çitil, C. (2016). *Dynamic oriented, short-brief-emergency psychological counseling towards solving traumatic problems of high school students*. İnönü University.
- Edlund, J. N., & Carlberg, G. (2016). Psychodynamic psychotherapy with adolescents and young adults: Outcome in routine practice. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*. <https://doi.org/10.1177/1359104514554311>
- Hopfenberg, R. (2015). Psychodynamic group psychotherapy: A behavior science perspective. *International Journal of Group Psychotherapy*. <https://doi.org/10.1521/ijgp.2015.65.3.332>
- Ivezić, S. Š., Petrović, B. R., Urlić, I., Grah, M., Mayer, N., Stijačić, D., ... Biočina, S. M. (2017). Guidelines for individual and group psychodynamic psychotherapy for the treatment of persons diagnosed with psychosis and/or schizophrenia. *Psychiatria Danubina*.
- Jensen, H. H., Mortensen, E. L., & Lotz, M. (2010). Effectiveness of short-term psychodynamic group therapy in a public outpatient psychotherapy unit. *Nordic Journal of Psychiatry*. <https://doi.org/10.3109/08039480903443874>
- Kvarstein, E. H., Nordviste, O., Dragland, L., & Wilberg, T. (2017). Outpatient psychodynamic group psychotherapy – outcomes related to personality disorder, severity, age and gender. *Personality and Mental Health*. <https://doi.org/10.1002/pmh.1352>
- Levi, O., Shoval-Zuckerman, Y., Fruchter, E., Bibi, A., Bar-Haim, Y., & Wald, I. (2017). Benefits of a Psychodynamic Group Therapy (PGT) Model for Treating Veterans With PTSD. *Journal of Clinical*

Psychology. <https://doi.org/10.1002/jclp.22443>

Maxwell, H., Tasca, G. A., Ritchie, K., Balfour, L., & Bissada, H. (2014). Change in attachment insecurity is related to improved outcomes 1-year post group therapy in women with binge eating disorder. *Psychotherapy*. <https://doi.org/10.1037/a0031100>

Ribeiro, Â., Ribeiro, J. P., & Von Doellinger, O. (2018). Depression and psychodynamic psychotherapy. *Revista Brasileira de Psiquiatria*. <https://doi.org/10.1590/1516-4446-2016-2107>

Şentürk Cankorur, V. (2016). *Grup Psikoterapileri Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Uygulamaları* (1st ed.). Ankara: Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınları.

Şentürk, V., Arslan, E., & Çevik, A. (2006). Evaluation of therapeutic factors with Q sort method in group therapy period in inpatients . *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*.

Sieradzki, A. (2017). The effects of short-term group psychodynamic psychotherapy on the personality traits of patients treated in a daily ward. *Psychiatria Polska*. <https://doi.org/10.12740/pp/65270>

Yalom, I. D., Tangör, A., & Karaçam, Ö. (2002). *Grup psikoterapisinin teori ve pratiği*. Kabalcı.